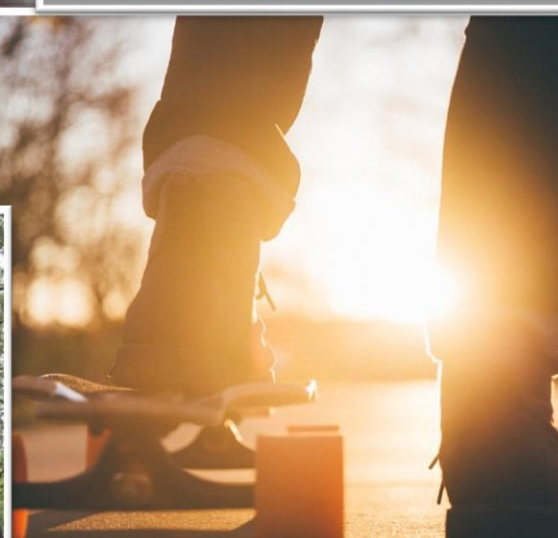

LIEDON
TERVEYSLIIKUNTASUUNNITELMA
2022 – 2025

JOHDANTO

Terveysliikuntasuunnitelma linkittyy vahvasti Liedon kuntastrategiaan sekä kunnan hyvinvointikertomukseen. Kuntastrategia määrittää toimintamme arvot ja kärjet. Terveysliikuntasuunnitelman tavoitteita seurataan vuosittain ja seurannasta vastaa Liedon terveystyöryhmä. Työryhmä päivittää suunnitelmaa välittömästi, kun sote-uudistuksen/hyvinvointialueen yhdyspinoista saadaan lisätietoa.

Terveystyöryhmä: Leena Nikulainen fysioterapiayksikön esimies, Pekka Teittinen johtava rehtori, Laila Mäkelä toimialajohtaja sivistyspalvelut, Kai Lagerström liikuntapaikkamestari, Sari Lecklin hyvinvointiohjaaja ja Helinä Nuutinen vapaa-aikapalveluiden vastaava.

Suunnitelman tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset pohjautuvat jo olemassa oleviin hyviin käytäntöihin, uusiin ideoihin sekä valtion tekemään terveystyön strategisiin nostoihin. Kaikissa kärkiteemoissa huomioidaan liikkumattomuuden ja istumisen vähentäminen elämäntavassa, liikkumissuosittelut sekä erityisryhmät, esteettömyys ja eri tahojen yhteistyö. Tärkeää on vaikuttaa asenteisiin ja korostaa omaa vastuuta aktiivisen arjen valinnoissa.

Liikunnan osalta tulevan hyvinvointialueen yhdyspinnat liittyvät vähän liikkuvien ja soveltavaa liikuntaa tarvitsevien palveluihin. Liikunta- ja elintapaohjauksen ohella kunnan toteuttaman ja koordinoiman soveltavan liikunnan palveluissa yhteistyön ja yhdyspintojen rakentaminen on tärkeää tulevina vuosina. Soveltavan liikunnan erityisiä kohderyhmiä ovat eri tavoin toimintarajoitteiset, pitkäaikaissairaat sekä ne ikääntyvät, joiden toimintakyky on selvästi heikentynyt. Heidän liikunnalliseen toimintaan osallistumisensa edellyttää toimivaa yhteistyötä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden kanssa.

Vaikka vapaa-aikapalveluiden järjestämisvastuu säilyy kunnilla, ei kunnissa voida tuudittua siihen uskoon, että sote-uudistuksella ja käynnistyvillä hyvinvointialueilla ei olisi vaikutusta niiden palveluiden toteutukseen ja sujuvuuteen.

Terveystyöryhmän päätavoite

Lisätä eri ikäisten lietoilaisten liikuntaa ja fyysistä aktiivisuutta koko elämäntavassa, erityisesti vähän liikkuvien keskuudessa. Tärkeintä on liikkumattomien löytäminen joka ikäryhmässä!

Liikkumattomuuden vaikutukset

Vain hyvin harva nuori liikkuu lasten ja nuorten liikkumissuosituksen mukaisesti. Lasten liikkumisen määrä vähentyy asteittain nuoremasta vanhempiin ikäryhmiin siirryttäessä. Tärkein vaihe liikunnallisen elämäntavan kehittymiseen on lapsuudessa. Erityisenä painopisteenä tulevaisuudessa olisi edelleen perheiden liikkumiseen sekä liikkuvaan varhaiskasvatukseen panostaminen.

[Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa \(ukkinstituutti.fi\)](https://www.ukkinstituutti.fi/)

Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa:
LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018

[E5a liite1 vln liitu-raportti web 28012019-1.pdf \(ukkinstituutti.fi\)](#)

Pääosa suomalaisista ei liiku terveytensä kannalta riittävästi. Aikuisväestön vähäinen fyysinen aktiivisuus on yhteydessä yhteiskunnalle muodostuviin terveydenhuollon suoriin kustannuksiin. Liedon suorat terveydenhuollon kustannukset + lääkkeet ovat noin 4,4 milj. € vuodessa (vuoden 2017 tilasto). Säännöllinen liikunta yhdessä terveellisten elintapojen ja painonhallinnan kanssa ovat keino hillitä terveydenhuollon menoja ja parantaa työn tuottavuutta.

Linkit:

[31-2018-Liikkumattomuuden lasku kasvaa \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi/)

[Liikuntaraportti - UKK-instituutti \(ukkinstituutti.fi\)](https://www.ukkinstituutti.fi/)

[Liikkumattomuuden kustannukset Suomessa - UKK-instituutti \(ukkinstituutti.fi\)](https://www.ukkinstituutti.fi/)

[Liikkuminen tuo säästöjä \(ukkinstituutti.fi\)](https://www.ukkinstituutti.fi/)

Liikkumattomuuden aiheuttamat vuotuiset kustannukset Suomessa

UKK-instituutti, VNK, 2018

Liikkumattomuus numeroina

Suomalaisten aikuisten liikkuminen

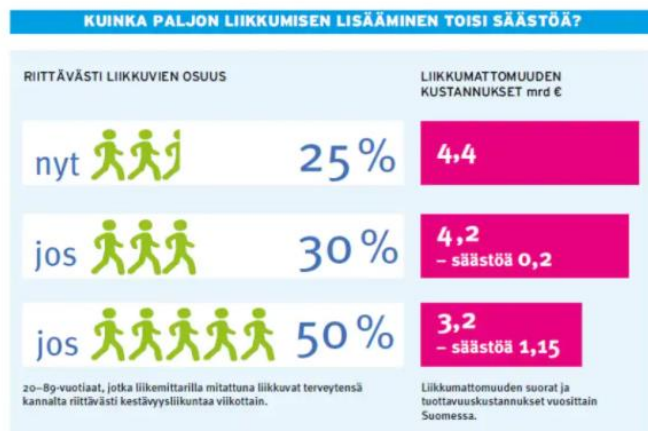

Liikemittarilla mitattu viikottainen fyysinen aktiivisuus 20–89-vuotiailla suomalaisilla.

Tutustu [aikuisten terveysliikuntasuositukseen](#)

UKK-instituutti

Liikkumisen lisäämisen potentiaalinen säästö kroonisten sairauksien kustannuksissa

UKK-instituutti

Ikäihmisten liikkumisen edistäminen vähentää kaatumisia ja säästää rahaa

Lue lisää ja katso lähteet: ukkinstituutti.fi/kaatumiset

UKK-instituutti

www.ukkinstituutti.fi

Strategian kärjet

Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen

- » Yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen
- » Hyvällä palvelulla on kasvot
- » Liikkuva Lieto
- » Luonnonläheinen Lieto

Terveysliikuntasuunnitelman ohjaavina asiakirjoina ovat:

1. Liedon kunnan strategia 2018 – 2025
2. Voimassa olevat terveysliikuntasuositukset eri kohderyhmille.
3. ”Muutosta liikkeellä!” Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020, Sosiaali- ja terveysministeriö
4. Liedon kunnan laaja hyvinvointikertomus
5. Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma
6. Liedon kunnan opetussuunnitelmat
7. Liedon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Terveysuunnitelman linjaukset pohjautuvat elämäntapaan:

- 1) Lasten ja perheiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen

Miten voidaan edistää lasten ja lapsiperheiden liikkumista?

Miten aktivoidaan lasten vanhemmat liikunnalliseen elämäntapaan?

- 2) Työikäisten terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen

Miten saadaan aikuisikäiset liikkumaan terveyden kannalta riittävästi?

- 3) Ikääntyneiden terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen

Millä keinoin säilytetään ikääntyneiden toimintakyky riittävällä tasolla?

MITÄ OLEMME TEHNEET - NYKYTILA

LAPSET JA PERHEET

2v. Ryhmäneuvola
Lasten Peuhut
Perheliikunta
Lasten Liike kerhot
Uimakoulut
Lasten vesipeuhut
Luisteluvuorot jäähallilla

NUORET

Kutsunnoissa lääkärin lähete
Kutsuntaikäisten kuntoiluryhmä
MIHI - 13-19 V. maksuton liikunta
Ilmaiset kuntosalivuorot ja salivuorot
Vesisankaritapahtumat
Luistelutapahtumat

AIKUISET

Matalan kynnyksen liikuntaryhmät
Pitkäaikaissairaat ja tuki- ja liikuntaelinryhmä
Liikunta- ja elintapaohjaus yksilöllisesti ja ryhmässä
Arkeen Voimaa
Liikuntakampanjat: Haastepyöräily, Uintikampanja,
Kävelykilometrikisa, Liikkuva Lieto -kampanja
Vesijumpat 12 ryhmää

SENIORIT

Senioriliikunnan ryhmiä yli 20
Lieto-opiston ryhmät
Liedon senioriliikuntakortti
Uintimatkat, vesijumppa ja kuntosalitoiminta
Lieto-tanssit
Vertaisliikuttajat

SOVELTAVA LIIKUNTA

Lasten MOTO ryhmät
Ryhmäliikunta
Pitkäaikaissairaat ja tuki- ja liikuntaelinryhmät

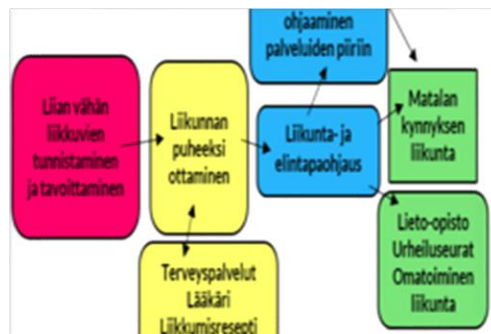
RAJATTOMASTI LIIKUNTA TURUN SEUDULLA

Soveltava liikunta
Seuraverkko
Esteettömyys
Ammatillinen koulutus

LIIKKUVA LIETO

Liikkuva Lieto työryhmä
Liikunnan palveluketjun kehittäminen
Seurayhteistyö
Harrasteilta seuroille
Kokeiluja vähän liikkuvien aktivoimiseksi
Tietoa liikunnan vaikutuksista
Lietotreenit ja sporttipäivät

LIIKUNNAN PALVELUKETJU

Liikunta- ja elintapaohjaus työikäisille
Ohjataan matalan kynnyksen liikuntaharrastukseen:
liikuntapalveluiden, Lieto-opiston tai seurojen palveluihin

LIIKKUVA VARHAISKASVATUS

Liikunta on kirjattu VASU:un
Liikkuva varhaiskasvatusohjelma käytössä
Toimintaterapeutti
Liikuntavastaavat ja liikuntaveturit
Olosuhteiden kehittäminen
Arkiliikkumista on lisätty

HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI

25 harrastuskerhoa
1-9 luokkalaisille 10 kouluilla
Maksuton koulupäivän jälkeen

LIIKUNTAPAIKKOJEN KEHITTÄMINEN

Perustettiin liikuntapaikkamestarin vakanssi
Olympiakomitean kanssa tehty lähiliikuntapaikkasuunnitelma
Koulujen pihat nyt lähiliikuntapihoja
Päiväkotien pihat lähiliikuntapihoja
Liikuntapaikkojen houkuttelevuuden lisääminen: korjaukset ja uudistaminen

ULKOILULUEET - JA REITIT

Luontoliikuntapaikkojen ylläpito, kunnostus, maisemointi ja saavutettavuus
Ankka-Nautela
Järvelänja Aurajoen melontalaiturit
Valaistusta parannettu

LIIKKUVA KOULU JA LIIKKUVA OPISKELU

Liikuntakirjattu opetussuunnitelmiin
Pitkät välitunnit
Välkkäritoiminta
Tehostettu uinninopetus 1-2 lk.
Toiminnallisuus oppitunneilla
Liikunta koulun arjessa
Toiminnallinen liikuntaluento
Opetustiloja liikunnallistettu

Lieto - Suomen liikkuvien kunta finalist
2020 Urheilugaalassa

Suomen perheliikuntamyönteisin kunta
kunniamaininta 2017

LIETOLAISTEN LIIKUNNANEDISTÄMISEN TOIMET JA PALVELUT 2022-2025

TEEMA 1

Yhdessä tekeminen

TAVOITTEET

Kannustetaan lietolaisia yhdessä liikkumiseen

Tiivistetään yhteistyötä kunnan sisäisesti sekä kolmannen sektorin ja yksityisen sektorin kanssa

Terveysliikunnan viestintä yhdessä

TOIMENPITEET	VASTUUTAHOT	MITTARIT
VÄHÄN LIIKKUVAT LAPSET Tunnistetaan vähän liikkuvat lapset MOVE -mittauksien hyödyntäminen ja jatkotoimenpiteiden suunnittelu ja toimenpiteet yhteistyössä Lapset ja nuoret mukaan suunnitteluun	Liikuntapalvelut Terveyspalvelut Sosiaalipalvelut Varhaiskasvatus Perusopetus Neuvola Seurat ja yhdistykset	Vähän liikkuvien lasten liikuntapalveluiden lukumäärä Yhteistyöverkoston kokoontuminen
PANOSTETAAN LAPSIPERHEIDEN LIIKKUMISMAHDOLLISUUKSIEN LISÄÄMISEEN - liikuntavuorot ja perheliikuntatapahtumat - tiedottamisen tehostaminen - asuinalueiden luonto- ja lähiliikuntapaikkojen markkinointi - luodaan omaehtoiseen perheliikkumiseen innostavia toimintoja päiväkotien ja koulujen pihoihin sekä leikkipuistoihin	Liikuntapalvelut Liikuntapaikkojen hoito Neuvolapalvelut Varhaiskasvatus Perusopetus Seurat Yhdistykset	Perheliikuntavuorojen määrä Millaisia toimintoja on järjestetty

SEURAYHTEISTYÖ - Seurafoorumin toiminnan tehostaminen ja aktivointi - Liikuntapaikkojen hoitotyön ulkoistaminen seuroille - Laaditaan selvitystyö yhteistyön mahdollisuuksista	Liikuntapalvelut Liikuntapaikkojen hoito Urheiluseurat Yhdistykset	Yhteisten palaverien määrä Yhteistyösopimusten määrä
YHTEISET TAPAHTUMAT JA KAMPANJAT JÄRJESTÖJEN JA MUIDEN PAIKALLISTEN TOIMIJOIDEN KANSSA Järjestetään teematahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tapahtumilla kannustetaan kuntalaisia yhdessä liikkeelle eri tavoin. Senioriliikunnan kehittämisessä tiivistetään yhteistyötä kunnan vanhus- ja vammaisneuvoston sekä järjestöjen kanssa. Järjestöistä vertaisliikuttajia toimintaan.	Liikuntapalvelut Kulttuuripalvelut Sosiaali- ja terveystalvelut / Hyvinvointialue Lieto-opisto Vanhus- ja vammaisneuvosto Seurat, yhdistykset ja järjestöt Seurakunta Yksityiset toimijat	Järjestetyt tapahtumat Osallistujamäärät
TERVEYSLIIKUNNAN VIESTINNÄN TEHOSTAMINEN - eri viestintäkanavien tehokas käyttäminen - info tv:t käyttöön: terveystalvelut, Ruska - varhaiskasvatus ja koulut - nettisivuilta löytyvät vastuuhenkilöt selkeästi	Kaikki toimialat ja yhdistykset ja yritykset	Facebook: Tykkääjien määrä Mahdollisimman laaja näkyvyys
POIKKIHALLINNOLLINEN TYÖRYHMÄ - Perustetaan kuntaan ikäihmisten hyvinvointia ja liikkumista edistävä poikkihallinnollinen yhteistyöryhmä. - Poikkihallinnollinen työryhmä on tärkeä, kun muodostetaan hyvinvointialueet. Liikunta- ja elintapaohjauksen käsitteiden ja sisältöjen yhteinen ymmärrys. - Työryhmän tehtävänä on: kohdentaa resursseja koordinoitusti ikäihmisten arkiliikunnan, liikunta- ja elintapaohjauksen sekä ohjatun liikuntatoiminnan kehittämiseksi. - Ikäihmisten liikuntaan panostetaan tulevaisuudessa hyvinvointialueiden myötä ja se vakiintuu osaksi kunnan perustoimintaa	Sosiaali- ja terveystoimi / Hyvinvointialue Liikuntapalvelut Kunnan johto Lieto-opisto Kulttuuri- ja kirjastotoimi Liikuntapaikkojen hoito Teknisen toimi Vanhustyön järjestöt Eläkeläisjärjestöt Vanhus- ja vammaisneuvosto Seurakunta	Työryhmä on perustettu kyllä/ei

- Erikuntoisille ikäihmisille on tarjolla saumattomia liikuntapalveluketjuja - Terveysliikunnan vastuu- ja rahoittajatahot tekevät keskinäistä ennakkoluulotonta yhteistyötä ja sopivat työnjaosta		
IKÄIHMISTEN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄN LIIKUNNAN KIRJAAMINEN Sisällytetään ikäihmisten terveyttä edistävä liikunta ikäihmisten asemaan vaikuttaviin Liedon kunnan hyvinvointipoliittisiin strategioihin ja Liedon kunnan terveystuennasuunnitelmaan. Terveystuennasuunnitelmaan kirjataan pitkänaikavälin suunnitelmat ikäihmisten liikkumisen lisäämiseksi.	Kunta ja tuleva hyvinvointialue huolehtivat siitä, että terveyttä edistävä liikunta kirjautuu kaikkiin asiakirjoihin.	Terveyttä edistävä liikunta on kirjattu kyllä/ei

TEEMA 2

Liikkumiseen aktivointi

TAVOITTEET

Tiedotuksen tehostaminen ja kohdentaminen

Liikuntaneuvonnan tunnetuksi tekeminen ja asiakasmäärän lisääminen

Etsivän harrastustyön lisääminen

Vähän liikkuvien aktivointi ja tukeminen

Eri ikäryhmille ja erityisryhmille soveltuvien liikuntamuotojen ja tapahtumien tarjoaminen

Havainnoidaan ja tuetaan motoristen taitojen harjoittelua

Harrastusmahdollisuuksista tiedottaminen – harrastuskalenteri

Etäliikunta

TOIMENPITEET	VASTUUTAHOT	MITTARIT
ETSIVÄN HARRASTUSTYÖN LISÄÄMINEN SEKÄ VAKIINNUTTAMINEN	Liikuntapalvelut Nuorisopalvelut Kouluterveydenhuolto ja oppilashuolto Työllistämisyksikkö Lieto-opisto Sosiaali- ja terveyspalvelut/Hyvinvointialue	Etsivän harrastustyön ryhmämäärien kehitys
LIIKUNTA- JA ELINTAPAHOJJAUKSEN LISÄÄMINEN Liikunta- ja elintapaohjauksen lisääminen ja tiedottaminen kunnan eri toimialoilla poikkihallinnollisen yhteistyön avulla. Liikuntalähetteiden lisääminen terveydenhuollossa - toimipisteet ja tapahtumat - Pop-up liikunta- ja elintapaohjaus	Liikuntapalvelut Lieto-opisto Sosiaali- ja terveyspalvelut/Hyvinvointialue Varhaiskasvatus, perusopetus ja toinen aste Neuvola ja Ikäneuvola Vanhempainyhdistykset Työterveydenhoito Kunnan eri toimialat, yhdistykset ja yritykset	Jalkautumisten ja pop-up tapahtumien määrä Liikunta- ja elintapaohjauksen määrä Asiakasmäärät Liikuntalähetteiden kirjaaminen otetaan käyttöön (kyllä/ei)

VÄHÄN LIIKKUVIEN LIIKUNTAMAHDOLLISUUKSIEN LISÄÄMINEN Aktivoidaan vähän liikkuvia väestöryhmiä perustamalla uusia matalan kynnyksen / soveltavan liikunnan ryhmiä ja uusia palveluita - kannustetaan mm. omatoimiseen hyötyliikuntaan (koulu- ja työmatkat) ERI IKÄRYHMILLE JA ERITYISRYHMILLE SOVELTUVIEN LIIKUNTAMUOTOJEN JA TAPAHTUMIEN TARJOAMINEN - Pyörien, sup-lautojen vuokraaminen kuntalaisille - Kunnan työntekijöiden mahdollisuus saada työsuhdepyörä käyttöön	Liikuntapalvelut Lieto-opisto Sosiaali- ja terveyspalvelut/Hyvinvointialue Varhaiskasvatus, perusopetus ja toinen aste Kirjasto Neuvola ja Ikäneuvola Vanhempainyhdistykset Työterveydenhoito Kunnan henkilöstöhallinto Kunnan eri toimialat, yhdistykset ja yritykset	- Raportoidaanko lasten/ nuorten liikunta -aktiivisuutta vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa (kyllä/ei). - Järjestetäänkö kunnassa kohdennettuja liikkumisryhmiä / liikuntaharrastustoimintaa liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille (kyllä/ei). - Järjestetäänkö liikkumisryhmiä erityisryhmille (kyllä/ei) - Kunnan järjestämät liikuntaryhmät eri ikäryhmille (lukumäärät)
MOTORISET PERUSTAIKOT Havainnoidaan ja tuetaan motoristen taitojen kehittymistä ja ylläpitoa kaikissa kohderyhmissä - Lasten ja ikäihmisten palveluissa, MOVE-testaus). - kouluterveydenhuollon fysioterapeutti - varhaiskasvatuksen toimintaterapeutti	Sosiaali- ja terveyspalvelut / Hyvinvointialue Varhaiskasvatus Perusopetus ja toinen aste Liikuntapalvelut Urheiluseurat	Keinot, joita on käytetty havainnoimiseen ja tukemiseen
HARRASTUSMAHDOLLISUUKSISTA JA VAPAISTA LIIKUNTAVUOROISTA TIEDOTTAMISEN TEHOSTAMINEN JA SELKEYTTÄMINEN - harrastuskalenteri, kohdennettu markkinointi - info-tv:n hyötykäyttö	Liikuntapalvelut Nuorisopalvelut Lieto-opisto Yhdistykset ja seurat	Tiedotuksen määrä Harrastuskalenterin luominen
LISÄTÄÄN ETÄLIIKUNNANOHIJAUKSEN JA LIIKKUMISEEN KANNUSTAMISEN PALVELUITA KAIKILLE KOHDERYHMILLE - Etäliikuntaneuvontaa ja -ohjausta kotihoidon ja omaishoidon asiakkaille - Info-tv:n hyötykäyttö	Liikuntapalvelut Lieto-opisto Kotihoito Omaishoito Geriatria Ikäneuvola Urheiluseurat	Digitaalisten palveluiden määrä Osallistujamäärät Etäliikunnanohjauksen piirissä olevien kotihoidon ja omaishoidon asiakkaiden määrät

SENIORIEN LIIKUNTAPALVELUIDEN KEHITTÄMINEN Hallinnonalojen rajat ylittävällä yhteistyöllä edistää ikäihmisten arkiliikkumista, lisätä liikuntaneuvontaa ja ohjattua liikuntatoimintaa. - Kohderyhmänä ovat terveytensä kannalta liian vähän liikkuvat +65 ikäihmiset: itsenäisesti asuvat sekä kotihoidon, palveluasumisen tai pitkäaikaisen laitoshoidon piirissä olevat Kohdennetaan: - Ikäihmisten liikuntaneuvonta - Voima-, tasapaino – ja kuntosaliharjoittelu - Virtuaalinen etäjumppa, senioritanssi - Ulkoliikunta ja liikunta poikkeusoloissa - Vertaisliikuttajat ja vapaaehtoiset toiminnan tukena	Liikuntapalvelut Lieto-opisto Kotihoito Omaishoito Geriatría Ikäneuvola Urheiluseurat	Järjestetyt tapahtumat Uudet palvelut Osallistujamäärät
--	--	--

TEEMA 3

Liikkumista tukevat olosuhteet

TAVOITTEET

Kestävän liikkumisen tukeminen

Laatuun panostaminen määrän sijaan

Lähi- ja luontoliikunnan edistäminen

Monipuoliset liikuntamahdollisuudet Liedossa

TOIMENPITEET	VASTUUTAHOT	MITTARIT
TEHOSTETAAN LIIKUNTAMAHDOLLISUUKSIEN TIEDOTTAMISTA Liikuntapaikkojen käytettävyydestietojen ajantasaisuus nettisivut, facebook ja whatsapp	Infrapalvelut / Liikuntapaikkojenhoitajat Liikuntapalvelut Varhaiskasvatus ja opetustoimi	Facebook: Tykkääjien määrä Mahdollisimman laaja näkyvyys
LIIKUNTA- JA LÄHILIIKUNTAPAikkojen OLOSUhteet - nykyisten liikuntapaikkojen toimivuuden varmistaminen - resurssien riittävyys ja henkilökunnan ammattitaito	Infrapalvelut Liikuntapaikkojen hoito Liikuntapalvelut	Liikuntapaikkahoitajien henkilökunnan määrä Vuosittaisten koulutuspäivien lukumäärä Liikuntapaikkojen hoitoluokituksen toimivuus
MUOKATAAN TOIMINTAYMPÄRISTÖJÄ LIIKKUMISEEN KANNUSTAVIKSI SEKÄ MAHDOLLISTAVIKSI - Liikuntapalveluiden kuuleminen kaavoitusvaiheen suunnittelussa - Liikuntapaikat esteettömiksi - Luontokohteiden ja luontoarvojen esille tuominen - Kannustetaan liikkumaan myös taajamametsissä	Infrapalvelut Liikuntapaikkojen hoito Liikuntapalvelut Koulut Päiväkodit	Onko sivistyspalveluja kuultu jo kaavoitusvaiheen suunnittelussa? (ei /kyllä) Luontokohteiden paikkatiedot Tehdyt ja tapahtuneet muutokset

LIIKUNTAPAikkojen saavutettavuus Paikkatiedon hyödyntäminen	Tekninen toimi Infrapalvelut Kaavoitus	Virkistysalueiden ja lähiliikunta-alueiden saavutettavuus
TURVALLISTEN JA ESTEETTÖMIEN KÄVELY- JA PYÖRÄILYREITTIEKÄI LÄHILIIKUNTAPAikkojen olosuhteiden kehittäminen - Varmistetaan nykyisten kunnan liikuntapaikkojen esteettömyys ja tehdään esteettömyyskartoituksia - Kävely- ja pyöräilyreittien kehittäminen ikäihmisten itsenäistä liikuntaa tukevaksi. Tehdään liikuntapaikkoihin tarvittavat muutostyöt. - Kevyenliikenteenväylien verkoston kasvattaminen - Pyöräparkit - Senioreille levähdyspenkit - Olemassa olevien ikäihmisille kohdistettujen esteettömien lähiliikuntapaikkojen parempi hyödyntäminen (esim. Valmakartanon puisto) - Uuden ikäihmisten esteettömän ulkokuntosalin suunnittelu Liedon keskustaan - Kävely- ja pyöräilyreiteistä tiedottaminen - Yhteistyön tiivistäminen teknisen- ja ympäristötoimen kanssa.	Vanhus- ja vammaisneuvosto yhdessä eri hallinnonalojen kanssa Tekninen toimi Ympäristötoimi Infrapalvelut Liikuntapaikkojen hoito Kaavoitus	Esteettömien liikuntapaikkojen määrä Kevyenliikenteenväylien km-määrä Muu tehty kehittämistyö